

ОПТИМИЗИРАНЕ НА ВЪЗПИТАТЕЛНИТЕ СТРАТЕГИИ ЗА РЕГУЛИРАНЕ НА ЕМОЦИИТЕ И ЧУВСТВОТА В ОБРАЗОВАНИЕТО И СОЦИАЛНО-ПЕДАГОГИЧЕСКАТА СФЕРА

ПРОЕКТ 2019-ФПНО-02

Проект 2019 – ФПНО – 02 ОПТИМИЗИРАНЕ НА ВЪЗПИТАТЕЛНИТЕ СТРАТЕГИИ ЗА РЕГУЛИРАНЕ НА ЕМОЦИИТЕ И ЧУВСТВОТА В ОБРАЗОВАНИЕТО И СОЦИАЛНО-ПЕДАГОГИЧЕСКАТА СФЕРА

Ръководители: Доц. д-р Валентина Василева и гл. ас. д-р Деница Алипова
Работен колектив: доц. д-р Д. Стоянова, доц. д-р С. Георгиева, доц. д-р Ф. Дончева, доц. д-р Б. Илиева, доц. д-р А. Велева, доц. д-р В. Василева, гл.ас.д-р В. Динева, гл.ас.д-р Д. Недева, гл.ас.д-р Д. Алипова, гл.ас.д-р Г. Георгиева, гл.ас.д-р Р. Златева, гл.ас.д-р П. Радошкова, Докторанти и постдокторанти: Д. Стайков, Е. Иванова, П. Чернева и К. Тодорова. Студенти: М. Желязкова, М. Стоянова, М. Петкова, Х. Зохтиева, Б. Димитрова, Г. Иванова, П. Томова, Р. Казакон. Специалисти от практиките: Д. Илиева и П. Ганчева.

Адрес за кореспонденция: 7017, гр. Русе, ул. „Студентска“ № 8, Русенски университет „Ангел Кънчев“, тел. 082888-752; e-mail: dalipieva@uni-ruse.bg

Цел на проекта: Да се проучи влиянието на емоциите и чувствата върху образователния процес и социално-педагогическата практика, като се намерят стратегии за тяхното оптимизиране.
Основни задачи: Осъществяване на обзор на теориите за значението на емоциите и чувствата за учебно-възпитателния процес и социално-педагогическата практика; Предлагане на подходящи възрастова и индивидуално ориентирани стратегии и техники за подобряване на емоционалните процеси, състояния и свойства на хората, включени в образованието или в работата на социалните работници.

Основни резултати: Проучени са основните концепции и съществени теоретични аспекти на съществуващите подходи за стимулиране на нравствената, емоционалната регулация, мотивацията и емоционалната интелигентност в цялостната перспектива, от една страна, и на емоционалните и поведенчески ситуации, от друга.

Представени са социално-педагогически, социално-педагогически и психотерапевтични подходи за повишаване на емоционалната включеност в учебния процес, формирането на балансирано и адекватно отношение към реалността и за редуциране на негативните емоционални състояния при потребителите от различни възрастови групи. Осъществени са проучвания върху ролята на спорта за повишаване на емоционалната интелигентност на деца в предучилищна възраст и студенти, както и на значението на Его-състоянията за емоционалната интелигентност на учителите.

АНОТАЦИЯ

Проблемът за възпитанието на емоциите и чувствата е с висока приложимост и актуалност. Повечето от разработките в международен мащаб и страната са насочени към същността и значението на емоционалната интелигентност за психосоциалното благополучие на хората от различни възрасти. Те подчертават значението ѝ за всички аспекти от живота – от ученето и представянето в работната среда до междучелностните отношения и дори оцеляването (Alida, 2005; Awa, & Vazquez, 1999; Diener, Suh, Lucas, & Smith, 1999; Lyubomirsky, 2008; Moyano, & Ramos, 2007; Seligman, 2000; Veenhoven, 2005). Терминът „емоционална интелигентност“ (ЕИ) претърпя широка популярност през последните две десетилетия и все повече автори търсят възможни подходи за нейното развитие. В България също се полагат основите на работата с ЕИ, като основни научни статии и разработки по въпроса, са организирани редица семинари и кръгли маси от високо значение и възможности за подобряването ѝ във възрастни аспекти.

Емоциите и чувствата оказват влияние върху:
• Мотивацията и отношението към учебния труд или възстановителния процес в социално-педагогическата интервенция;
• Процеса на формиране и усъвършенстване на личността, на нейните морални съждения, ценности и убеждения;
• Оценката на личностното израстване и поведенческите реакции;
• Избягването на негативни емоционални състояния като гняв, смях, умора, тревога, апатия и пр.;
• Поведенчески и емоционални отклонения като агресия, депресия, тревожност и др.
Не би било сурово да се каже, че емоционалните прояви могат да повлияят както положително, така и неблагоприятно върху процеса на поведенческа промяна и личностно израстване на хората, включени в учебно-възпитателния процес или социално-педагогическата интервенция.

В социално-педагогическата и психологическата практика проблемът за контрола и регулацията на емоционалните състояния е централен, тъй като емоциите и чувствата не са само част от ежедневието на личността, но и задават основните житейски стратегии за емоционално благополучие и успех в различни аспекти. Съществуват различни психотерапевтични подходи за развитие на емоционалната интелигентност, за намаляване на инхибицията и тревожно-депресивната симптоматика, копинг-стратегии за справяне със стреса, преодоляването на гневните и агресивните реакции и др., основани на клиент-центрираната терапия, позитивната терапия, ризици-емоциите терапия, НЛП, арт терапията, бясно и музикалния и др.
По-малко застъпни в излизането на емоциите и чувствата в образователната среда. Основно тук се разработва в проблемите на възпитанието, в частност семейното и нравственото възпитание, но не е достатъчно развит при обсъждането на проблемите на психодидакцията.

Основна работна хипотеза на проекта е, че възпитанието на емоциите и чувствата ще оптимизира учебно-възпитателния процес и социалната практика, като ще допринесе и за личностното развитие – чрез развитието на емоционалната сфера, мотивацията и нравствеността на подрастващите и възрасните.
Какво целеше Проект „Оптимизиране на възпитателните стратегии за регулацията на емоциите и чувствата в образователната и социално-педагогическата сфера“?

- 1. Да се проучи ролята на емоционалния капитал и личността върху поведението, учебния успех и отношението към училището, мотивацията за постижения, нравствеността и ефективността на приложението на различни педагогически ситуации в детската градина, училището и социалните институции;
2. Развитието на емоционалната компетентност на подрастващите и възрасните;
3. Развитието на уменията на учителите и социалните работници за оценка на различните емоционални състояния на учениците/потребителите на социални услуги и контрол на емоционалните ситуации;
4. Обогатяването на емоционалния свят и личността на подрастващите чрез възпитанието и образователните дисциплини;
5. Да се осъществи въздействието на различните емоционални смущения и дезадаптивни състояния като тревога, депресия, срам, гняв, агресия и др. в учебния процес и социалната практика;
6. Предлагане на добри практики за регулиране на емоционалните състояния в учебно-възпитателния процес, корекционно-възпитателната работа в социално-педагогическата сфера.

PROJECT 2019-FNSE-02

Project 2019 – FNSE – 02 OPTIMIZATION OF EDUCATIONAL STRATEGIES FOR REGULATION OF EMOTIONS AND FEELINGS IN EDUCATION AND SOCIAL WORK

Project directors: Assoc. Prof. Valentina Vasileva, PhD, and Pr. Assist. Prof. Denitsa Alipieva, PhD
Project team: Assoc. Prof. Desislava Stoyanova, PhD, Assoc. Prof. Aya Velveva, PhD, Assoc. Prof. Bagryana Ilieva, PhD, Assoc. Prof. Julia Doncheva, PhD, Assoc. Prof. Sonya Georgieva, PhD, Assoc. Prof. Valentina Vasileva, PhD, Pr. Assist. Prof. Denitsa Nedelcheva, PhD, Pr. Assist. Prof. Denitsa Alipieva, PhD, Pr. Assist. Prof. Galina Georgieva, PhD, Pr. Assist. Prof. Vanya Dineva, PhD, Pr. Assist. Prof. Lora Radoshkova, PhD, PhD students: Deyan Staykov, Ekaterina Ivanova, Polya Cherneva, Kremena Todorova, Students: Belina Dimitrova, Glorija Ivanova, Hulya Zheljeva, Martina Petkova, Melis Demkesh, Mihaila Stoyanova, Parvioleta Stoyanova, Flaminia Tomova, Rumen Kazakov and Tatjana Zhelyazkova. Practice specialists: Diana Ilieva and Lili Gancheva.

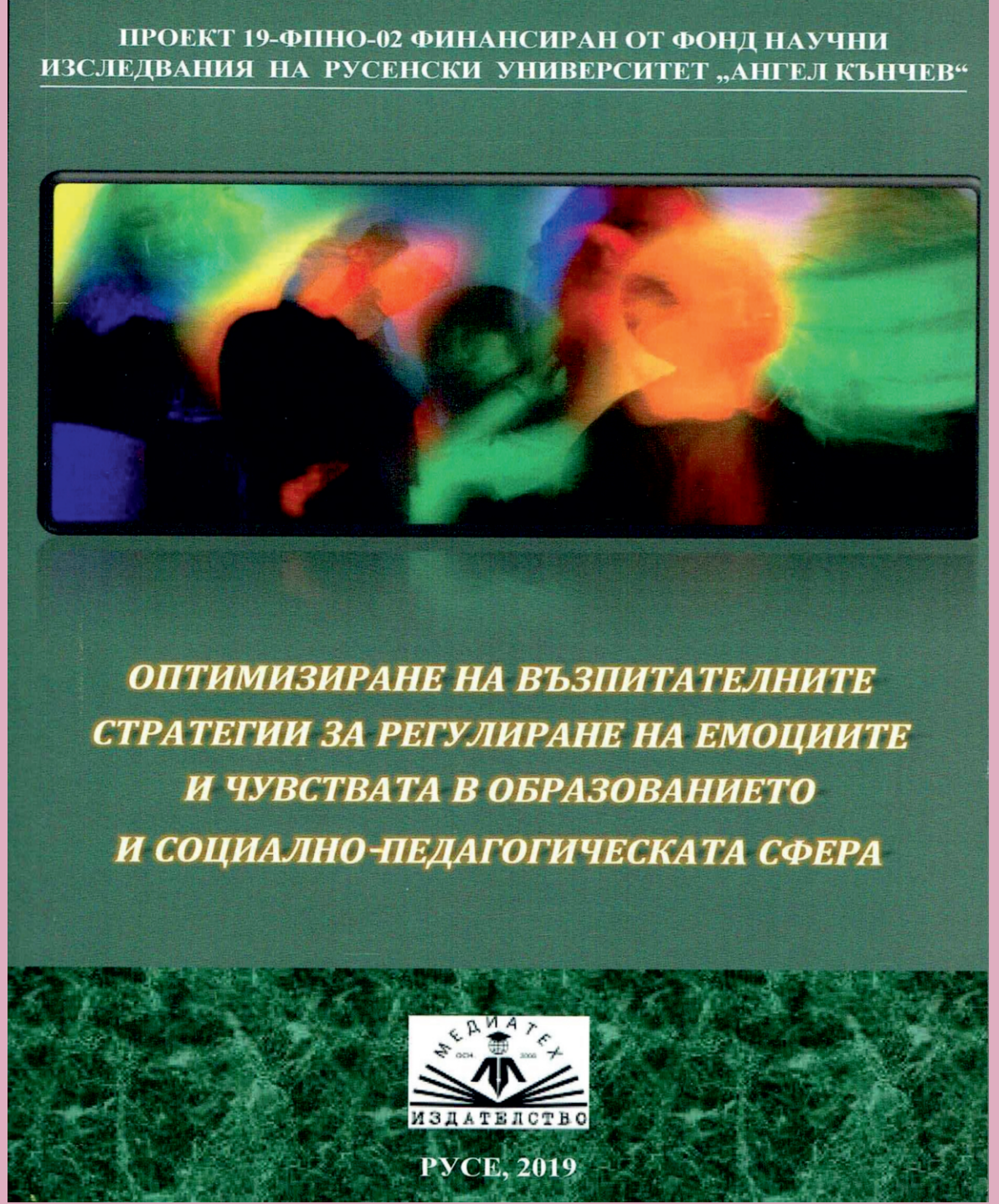
Address: University of Ruse "Angel Kanchev", 8th Studentska str., 7017, Ruse, Bulgaria. Tel. +359 82 888 752 E-mail: dalipieva@uni-ruse.bg

Project objective: To analyze the impact of emotions and feelings onto educational process and social work that will stimulate the projection of educational strategies for their optimizing.
Main tasks: To make an overview of theories and approaches toward the role of emotions and feelings for educational process and social work. To present convenient strategies and techniques for improvement of emotional processes, conditions and attributes of people in different ages that are involved in education or social practice.

Main results: The project team analyzed different conceptions and made theoretical overview of various approaches for optimization of the morally, emotional regulation, motivation and emotional intelligence, on the one hand, and emotional and behavioral disturbances in school age, on the other. There were presented various educational, social and psychotherapeutic approaches for improvement of emotional involvement in educational process, achievement of balanced and adequate sense of reality and reduction of negative emotional conditions in people from different age groups.

МОНОГРАФИЯ

„Оптимизиране на възпитателните стратегии за регулиране на емоциите и чувствата в образованието и социално-педагогическата сфера“ със съставители В. Василева и Д. Алипова, изд. „МедиатеХ“ – Плевен, Печатна база на РУ „Ангел Кънчев“, Русе, 2019, ISBN 978-619-207-183-7

НАУЧНИ РАЗРАБОТКИ НА ЕКИПА В МОНОГРАФИЯТА ПО ПРОЕКТА

- Част 1. Теоретичен анализ
1. Иванов, С. Емоционалната интелигентност – една от най-важните способности на учениците
2. Динева, В., Демкеш, М. Същност и роля на емоционалния интелект в социалното въздействие
3. Алипова, Д. Траектория на емоционалното развитие в детско-юношеска възраст
4. Радошкова, Л. Развитие на емоционалната интелигентност чрез процеса на обучение в начална училищна възраст
5. Василева, В., Стоянова, М. Роля на емоциите за регулиране на мотивационната дейност на възрастните ученици
6. Велева, А. Мотивационни основи и емоционална динамика на играта
7. Стайков, Д. Конфликти и агресия между учениците в училище
Част 2. Проучвания
1. Стоянова, Е. Спорт и емоционална интелигентност
2. Георгиева, С., Владимирова-Петрова, М. Спортът като фактор за детското възпитание (нравствени и организационни компетенции)
3. Алипова, Д. Роля на Его-състоянията за емоционалната интелигентност на учителите
Част 3. Стратегии и подходи
1. Тодорова, Н., Дончева, Ю. Обогатяване на емоционалния свят на децата чрез българския фолклор и етнология
2. Иванова, Е., Зохтиева, Х. Формиране на родолюбие у учениците чрез нематериалното културно наследство – Крайдунавски традиции и обичаи
3. Златева, Р., Трифонова, М. Роля на образователните занятия по история в Регионален исторически музей – Русе за справяне с негативни емоционални състояния на учениците
4. Нечева, Й., Пенчева, П., Каравасилев, Д. Значението на интерактивните форми и методи за работа в обучението по история за провокиране на положителни емоции у учениците
5. Стефанова, П. Разкриване на емоционалното съдържание на музикални произведения за възприемане чрез творчески задачи
6. Радева, В., Памукова, П. Възможности за повишаване на емоционалната интелигентност на децата чрез познавателните книги „Малко криво, но красиво“
7. Мичева, Т., Георгиева, С. The interactive educational environment as an organizational form for improving comprehension by experiencing a palette of emotions
8. Georgieva, S., Balkandzieva, T. Pedagogical strategies for achieving emotional stability with children from problematic families
9. Илиева, Б., Желязкова, Т. Основаването – свят на чувства от загуби и намиране
10. Чешмеджиева, П. Превръщането в детската игра – средство за емоционална регулация, психокорекция и психотерапия
11. Томова П., Казакон, Р., Алипова, Д. Регулация на страха и тревогата в учебно-възпитателния процес.

ПРЕДЛОЖЕНИЯ

С оглед на постигнатите резултати по проекта могат да се отправят следните препоръки за бъдещи теоретични и приложни изследвания:
• Предложени теоретичен анализ посочи динамичността на емоционалната интелигентност и необходимостта от нейното усъвършенстване чрез редица образователни и психотерапевтични подходи за работа с деца на различна възраст. Те могат да бъдат използвани още от детската градина, а по-късно в различните степени на образованието чрез прилагане на стратегии за повишаване на емоционалното богатство, мотивацията, нравствеността и др. от учителите чрез разнообразен репертоар от етоди, използване на изкуство, спорт, междуредметни връзки, казуси и др. Така, повишаването на емоционалната интелигентност не бива да е въпрос само на възпитанието, а трябва да е част и от психодидакцията;
• Осигуряването на афективен компонент в образованието би редуцирало редица емоционални смущения и поведенчески дисфункции като стрес, тревожност, депресия, агресия и конфликти. Необходимо е да се разработи интердисциплинарен механизъм от страна на учени и практики от различни области на образованието, социалното дело и психологията, който би благоприятствал развитието на позитивен социално-психологически климат в класната стая;
• Разработването на курсове и обучения за повишаването на емоционалната интелигентност на студентите от педагогическите специалности и учителите в различните степени на образованието е гаранция за по-високо качество на обучение на учениците. Необходимо е в учебните планове за подготовка на педагогическите кадри и социални работници да бъдат включени като факултативни такива дисциплини, които биха усъвършенствали социалните и личностните компетенции на студентите, чрез което те по-лесно и ефективно да се справят с бъдещата си професионална роля;
• Необходимо е проучване на ролята на спорта, изкуството, занаятите и интересите върху емоционалната интелигентност на хората в различни възрасти;
Предложени стратегии и подходи биха могли успешно да се използват в съвременна образователна среда и в социалното дело за повишаване на професионалните умения на практиците в отделните области.

СЕМИНАР „ВЪЗПИТАНИЕТО И РЕГУЛАЦИЯТА НА ЕМОЦИИТЕ И ЧУВСТВОТА В СЪВРЕМЕННАТА ОБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА И СОЦИАЛНО-ДЕЛО“ 26.10.2019 Г. ЗАЛА 2 Г 308

На семинара присъстваха 41 участника: преподаватели от катедрите „Педагогика, психология и история“ и „Български език, литература и изкуство“ на Русенски университет „Ангел Кънчев“, от Софийски университет „Св. Климент Охридски“, Великотърновски университет – „Св. Св. Кирил и Методи“, Музикална академия „Панчо Владигеров“ – гр. София, представители на социалните институции на ЦОП към „Еквилибриум“ – Русе, Център за настаняване от семеен тип за деца без увреждания към БЧК – Русе, Местна комисия за борба с противообществените прояви на малолетните и непълнолетните към Община Русе, Център за подкрепа на личностното развитие – гр. Русе и др., студенти и общественици.
Сесията бе открита с пленарен доклад от проф. д.п.н. Стойко Иванов – преподавател в СУ „Св. Климент Охридски“, на тема: „Емоционалната интелигентност – една от най-важните способности на учениците“. Семинарът завърши с дискусия на основните проблемни области в съвременната образователна среда и социално-педагогическо дело, както и възможности стратегии за подобряването им.

СЕМИНАР „ВЪЗПИТАНИЕТО И РЕГУЛАЦИЯТА НА ЕМОЦИИТЕ И ЧУВСТВОТА В СЪВРЕМЕННАТА ОБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА И СОЦИАЛНО-ДЕЛО“ 26.10.2019 Г. ЗАЛА 2 Г 308

На семинара присъстваха 41 участника: преподаватели от катедрите „Педагогика, психология и история“ и „Български език, литература и изкуство“ на Русенски университет „Ангел Кънчев“, от Софийски университет „Св. Климент Охридски“, Великотърновски университет – „Св. Св. Кирил и Методи“, Музикална академия „Панчо Владигеров“ – гр. София, представители на социалните институции на ЦОП към „Еквилибриум“ – Русе, Център за настаняване от семеен тип за деца без увреждания към БЧК – Русе, Местна комисия за борба с противообществените прояви на малолетните и непълнолетните към Община Русе, Център за подкрепа на личностното развитие – гр. Русе и др., студенти и общественици.
Сесията бе открита с пленарен доклад от проф. д.п.н. Стойко Иванов – преподавател в СУ „Св. Климент Охридски“, на тема: „Емоционалната интелигентност – една от най-важните способности на учениците“. Семинарът завърши с дискусия на основните проблемни области в съвременната образователна среда и социално-педагогическо дело, както и възможности стратегии за подобряването им.